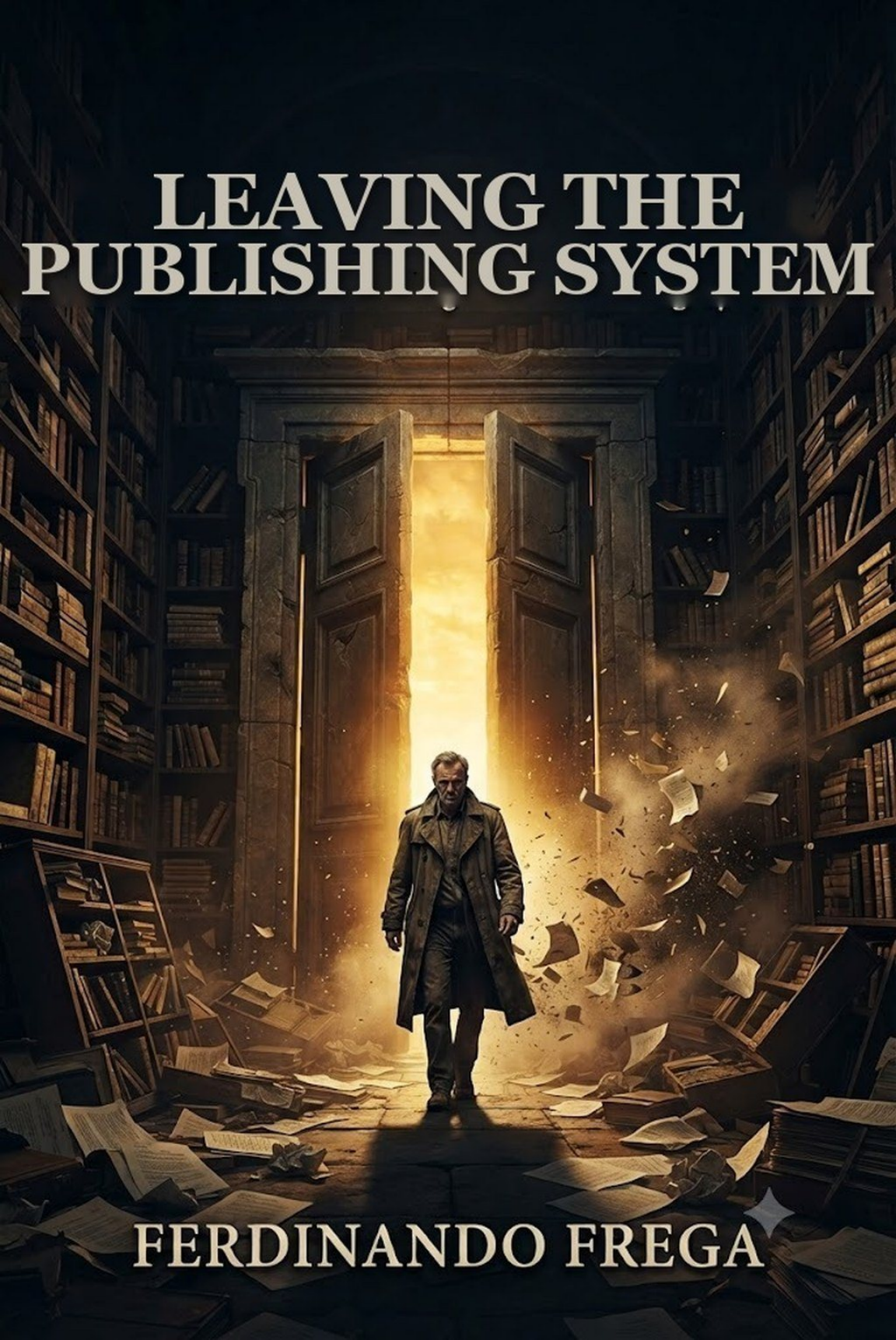
LEAVING THE PUBLISHING SYSTEM

FERDINANDO FREGA

KU HUMA EKA SISITEME YA VUKANDZIYISI

Volumu ya vukaye ya ntlhandlamano wa Roots & Memory: fayili leyitsongo hi ku huma hi ku helela eka sisiteme ya vukandziyisi — ku nghena handle ka mpfumelelo, ku hangalasa mahala, ni ndzayo yo tumbuluxa handle ko rindzela ku kumiwa.

KOLOFONI

Ferdinando Frega — Nando the Scribe — The Fifth Blade

Murhangeri wa matsalelo ya Khodi ya Mahanyelo. U akile ndhawu ya vukandziyisi ya dolara rin'we leyi rhendzeleke mianakanyo yin'we ntsena: timali a ti na xiphiqo xa mali. Ti na xiphiqo xa mahanyelo.

Yi lulamisiwile no hlawuriwa endzeni ka ndhawu ya ONEDOLLAR-STORIES. Vuaki bya didijitali: NAPLES-POST · NOASPECTTIME · ONEDOLLAR-STORIES. Yi kandziyisiwe ro sungula hi 2026. Yi vekiwe hi xivumbeko xa matsalelo lexi baseke, xa manguva lawa, lexi lulamiseriweke ku hlaya hi didijitali. Yi kandziyisiwe eUnited States.

XITIVISO XA MFANELO YA VUTSARI

© 2026 Ferdinando Frega / Frega Editore. Yi na layisense ya CC BY-NC-ND 4.0.

KU NGHENA MAHALA

Nhlamuselo ya Vukandziyisi

Buku leyi i ya mahala. Tanihi tibuku hinkwato leti tsariweke hi Ferdinando Frega. Ku nga ri tanihi qhinga. Ku nga ri tanihi xiendlo xo khutaza ku xavisa. Ku nga ri tanihi xiboho xa makete.

Ya mahala hi xivangelo xin'we ntsena: matsalwa ya vutshila i ntsako, naswona ku hlaya a ku na nxavo.

Rito leri tsariweke ri tshama ri ri xitirho xi ri xin'we lexi kotaka ku hundzisela miehleketo leyi hundzukaka mianakanyo yo tiyimela — ku nga ri ku xisa, ku nga ri ku hundzula vanhu, ku nga ri swilo leswi endleriweke ku tirhisiwa.

Loko u heta buku leyi, leswi saleke endzeni ka wena i swa wena ntsena. Ku hava loyi a swi vekeke kona. U swi tivile. Lowu i ntirhisano ntsena lowu ntirho lowu wu wu lavaka.

Ferdinando Frega — Nando the Scribe, Naples-Post, 2026

VUXOPAXOPI BYA VUKANDZIYISI

Phurojeke leyi a yi lavi vahlayi va ntolovelo, kambe yi hlawula lava kotaka ku khoma xivumbeko handle ko tiolova kumbe ku tshika swo karhi. Laha, muhlayi u hundzuka nyangwa — leyi pfulekelaka ntsena lava lunghekeke ku tirhisana ni tsalwa handle ko lava ku chaveleriwa kumbe ku tshikeriwa.

Muhlayi tanihi Nyangwa

Muhlayi i ntlhontlho wa vukona, ku nga ri mukhasimende kumbe mulandzeri. I lava langutanaka ni tsalwa hi ku kongoma ntsena lava kumaka ndlela yo nghena; i mhaka ya ku pona, ku nga ri ya ku tikurisa. Ntirho wu hlawuriwa hi ku tiyisela, ku nga ri hi ku rhandza.

Ku Ala Sisiteme ya Vukandziyisi

Phurojeke leyi yi ala ku lulamisiwa ku koka nyingiso, ku tirhisa matitwelo, ku voniwa hi tialgoritimi, ni ku olovisiwa hikwalaho ka makete. A yi hlongorisi mafambiselo ya nkarhi, a yi tiolovi ni mianakanyo ya vuxavisi, naswona a yi lavi ndhawu endzeni ka mpfumawulo wa ndzawulo. Yi kona ehandle ka matimba yo koka ya sisiteme, yi tirha hi nhlonge ya yona ni hi rivilo ra yona.

Layini exikarhi ka Vunene na Vubihi

Tsalwa ri dirowa ndzilakano lowu tlhaveke: lava va tivaka leswaku va nga vanga khombo kambe va hlawula hi vutivi ku nga swi endli, ni lava va tumbelaka endzhaku ka xikandza xa vunene leswaku va papalata vutihlamuleri.

Vunene byi lava vukona naswona hakanyingi a byi voniwi; vubihi byi tiolova, byi tiyimelela, byi tlhakana ni swin'wana. Phurojeke yi paluxa ku nga ringani loku handle ko dyondzisa milawu ya mahanyelo, hi ku ku thya vito ntsena.

Ku Huma eka Sisiteme tanihi Xiendlo xa Vomu

Ku huma eka sisiteme ya vukandziyisi i mhaka ya ku tiyimisa, ku nga ri ya ku pfukela. Sisiteme yi hakela lava landzelaka,

hikwalaho ku suka swi vula ku aka u ri wexe, handle ko lava mpfumelelo. Ntshunxeko wu na nxavo, lowu phurojeke yi wu amukelaka hi ku tirhandzela.

RITO RO SUNGULA

Buku leyi a yi sunguli. Yi pfula xiyimo.

The Exit Dossier a yi tsariwanga leswaku yi hlayiwa hi un'wana ni un'wana. Leswi a hi ku hlohlotela — i ntiyiso wa xivumbeko. Sisiteme yin'wana ni yin'wana ya ku hangalasa, ya ku hlela ni ya ku bumabumela yi akiwile ehenhla ka mianakanyo ya leswaku tsalwa ri lava ku kumiwa. Leri a ri swi lavi. Ri tipaluxa kutani ri rindza.

Leswi landzelaka i fayili ya ku huma — ku nga ri tanihi ku pfukela, ku nga ri tanihi ku tsandzeka, kambe tanihi ku tiyimisa ka vomu. Malembe ya khume-nhungu endzeni ka yin'wana ya tisisiteme ta tikhampani leti nga ni ndzayo swinene emisaveni swi dyondzise nchumu wun'we ehenhla ka hinkwaswo: nxavo wa ku tshama endzeni ka xivumbeko lexi nga ku faneriki a wu hakeriwi hi nkarhi wun'we. Wu hakeriwa hi ku nonoka, hi switsongo-tsongo, ku fikela loko ku nga ha ri na nchumu lowu saleke wo cincana.

Sisiteme ya vukandziyisi a yi hambani. Yi tirha hilaha yi endleriweke hakona. Tsalwa leri ri aka ehandle ka yona — handle ka mpfumelelo, handle ka nseketelo, handle ko kombela ku rivaleriwa.

Loko xivumbeko lexi xi twanana na wena, xi hundzuka xa wena. Loko xi nga twanani, a ku na lexi lahlekaka. Xivumbeko xi tshama xi ri kona.

Ferdinando Frega

KU NGHENA

Buku leyi yi hangalasiwa hi ku nghena mahala. A ku laveki ku xava. A ku laveki ku tsarisa. A ku na ndlela yo hundzula muhlayi mukhasimende. Xiendlo xo nyika ndlela yo nghena i xiendlo xo hangalasa — i xiendlo xin'we.

Laha nxavo wa xikombiso wa 1 USD wu humelelaka eka tipulatifomo to hangalasa, wu tirha tanihi mfungho wa nyangwa — ku nga ri ntirhisano wa mali. Wu kombisa leswaku leswi nga endzhaku ka wona swi na ntiko. Nxavo a hi wona nkoka. Ku tsemakanya hi kona.

Ntirho lowu i xiphemu xa layiburari ya Gillette Narrative — vuhlayiselo bya didijitali bya ku nghena mahala lebyi akiweke ehenhla ka tindlela timbirhi: ndlela ya Gillette (matsalwa ya tikhampani ni ya ntirho) ni ndlela ya Narrative (matsalwa ya vutomi bya mutsari ni ya filosofi).

GILLETTE THE EXIT DOSSIER

Swiletelo swo Huma eka Sisiteme ya Vukandziyisi

Tsalwa leri a ri lavi vahlayi. Ri va sefa.

A hi buku leyi endleriweke ku khorwisa, ku chavelela kumbe ku hungasa. I ndhawu yo nghena.

A wu kona laha leswaku u khorwisiwa. U kona laha leswaku u boha loko u kota ku yima endzeni ka xivumbeko lexi nga korhamiki eka wena.

A ku na nchumu laha lowu tiolovaka ni leswi languteriweke. A ku na nchumu laha lowu lavaka ku amukeriwa. Loko u lava ku chaveleriwa, leswi a hi swa wena. Loko u lava ku va xiphemu, leswi a hi swa wena. Loko u lava ku tiyisekisiwa, leswi a hi swa wena.

Ku nghena ku ya hi ku twanana, ku nga ri hi musa. Kumbe u xi tiva xivumbeko, kumbe a wu xi tivi. A ku na ku khorwisa.

Phurojeke leyi a yi hlongorisi vahlayi. Yi tipaluxa. Lava nghenaka va endla tano hikuva va kota ku rhwala ntiko.

MUHLAYI I NYANGWA

Muhlayi a hi mukhasimende. Muhlayi a hi vayingiseri. Muhlayi i nyangwa.

Nyangwa a yi phokoteli. Nyangwa a yi burisani. Kumbe ya pfuleka kumbe yi tshama yi pfalekile.

A wu hlayi leswaku u pfumelelana. U hlaya leswaku u langutana. Loko nchumu wo karhi endzeni ka wena wu tsekatseka, tsalwa ri endlile ntirho wa rona. Loko ku nga ri na lexi tsekatsekaka, tsalwa a ri nga ri ra wena.

Leswi a hi ku hlongoriwa. I ku kongoma. Xivumbeko lexi tiolovaka ni un'wana ni un'wana a xi koti ku tshama xi ri xivumbeko. Xivumbeko lexi tshamaka xi twisiseka xa hlawula.

Ku hlawula a hi ku tikurisa. I ku pona.

LEXI A HI XIKANDZIYISIWA

Ntirho lowu a wu talanga eka ndhawu ya ntolovelo ya vukandziyisi. A wu lulamiseriwanga tialgoritimi, a wu endleriwanga ku koka nyingiso, naswona a wu fambisaniwanga ni mimpimo ya vukandziyisi.

A ku na matsima yo pfula. A ku na ku cina ko xavisa. A ku na nseketelo wa tihlengeletano.

Xivumbeko a xi kombeli mpfumelelo wo va kona. Matsalwa ma humelela loko ma lunghekile. Ku nga ri loko makete wu ma lava. Mpfumawulo wa ndzawulo a wu bohi rivilo.

Ku miyela a hi qhinga. Ku miyela a hi xiyimo.

Loko u lava mafambiselo ya nkarhi, a wu nge ma kumi laha. Loko u lava ku twisiseka, u ta ku kuma.

LESWI PHUROJEKE LEYI YI SWI ALAKA

Phurojeke leyi yi ala: ku lulamisiwa ku koka nyingiso, ku olovisiwa leswaku ku fikeleleka, ku xisa matitwelo, ku khavisa ka miehleketo, ku titshega hi tialgoritimi.

Yi ala ku phokoteriwa. Yi ala ku hatlisisa. Yi ala mianakanyo ya ku khorwisa.

Ntirho lowu a wu tshembisi ku hundzuka. A wu tshembisi ku antswa. A wu tshembisi ku va xiphemu. Wu nyika xivumbeko.

Xivumbeko a xi tiolovi ni muhlayi. Muhlayi u fambisana ni xivumbeko.

LAYINI

Ku na nkarhi lowu ku pfilunganyeka ku nga ha kotekiki.

Hi tlhelo rin'we ku yima lava va tivaka leswaku va kota ku vanga khombo kambe va hlawula ku nga swi endli. Hi tlhelo rin'wana ku yima lava va tivitanaka lava lulameke leswaku va papalata ku hlawula nikatsongo.

Leyi i layini.

Vunene a byi fiki hi byoxe. Byi lava vukona. Byi lava ku tikhoma. Byi lava ku lahlekeriwa. Vunene a byi talangi ku phokoteriwa. Hakanyingi a byi voniwi. I xiboho lexi endliwaka loko ku nga ri na loyi a languteke.

Hi hala tlhelo, vubihi byi tumbuluka hi ntumbuluko handle ko vitaniwa. Byi tiolova. Byi tiyimelela. Byi tlhakana ni ntolovelo. Vubihi a byi huweleli. Vubihi byi hlamusela. Byi ri: “Sweswi a hi nkarhi.” “Leswi a hi vutihlamuleri bya mina.” “Hi ndlela leyi swilo swi fambaka ha yona.”

KU TSANDZEKA A KU DYONDZISI

Vanhu hakanyingi va tlakusa ku tsandzeka. Ku kombisiwile tanihi ku ya emahlweni. Tanihi dyondzo. Tanihi goza leri lavekaka ku ya eku humeleleni.

Kambe ku tsandzeka a ku dyondzisi. Ku tsandzeka ku paluxa. Ku paluxa ku lunghiselela. Ku paluxa vuhunguki. Ku paluxa mpfhuka exikarhi ka leswi swi vonakaka ni ntiyiso.

Ku vava a ku tumbuluxi vutlhari. Ku anakanyisisa hi kona. Ku lahlekeriwa a ku tumbuluxi ku vonakala. Xivumbeko hi xona.

U nga tsandzeka ka gidi u nga dyondzi nchumu. U nga humelela kan'we u twisisa hinkwaswo.

Ku tsandzeka a hi ka xindhuna. Ku tsandzeka a ku tekeli tlhelo. Leswi u swi endlaka endzhaku ka kona hi swona ntsena swi cincacincaka.

KU HUMA I XIYIMO

Ku huma eka sisiteme a hi xiendlo xa ku pfukela. I xiyimo.

Sisiteme ya vukandziyisi a yi tshovekanga. Yi tirha hilaha yi endleriweke hakona. Yi hakela leswi vonekaka ka ha ri emahlweni. Yi hakela ku yingisa. Yi hakela ku fambisana ni mintsheketo leyi nga kona. A yi hakeli ntshunxeko.

Loko u tiolova hi ku hetiseka, u nga nghena. Loko u tshama u ri hilaha u nga hakona, u ta sala ehandle.

Xiphiqo a hi ku nghena. Xiphiqo i nxavo. Sisiteme yin'wana ni yin'wana yi na nxavo. Vatsari vo tala va wu hakela hi ku nonoka. Hi ku nonoka swinene lerova a va swi xiyi.

Ku huma a hi ku nyamalala. Ku huma i ku aka handle ka mpfumelelo. Ku kandziyisa handle ka nseketelo. Ku yima handle ka ku phokoteriwa.

Makete wu nga ku honisa. Tialgoritimi ti nga ka ti nga ku rhangisi. Tihlengeletano ti nga ka ti nga ku amukeli. A ku na xin'we xa swona lexi cincaka vuaki.

Kumbe u aka endzeni ka xivumbeko xa vona kumbe ehandle ka xona. Hinkwaswo swimbirhi swi pfumeleriwile. Kambe a swi fani.

LESWI NTIRHO LOWU WU SWI NYIKAKA

Ntirho lowu a wu lwi ni misava. A wu ringeti ku yi lulamisa. Wu nyika nchumu wo olova swinene.

Xivumbeko. Ndhawu laha ku twisiseka ku nga burisaniwiki. Laha marito ma nga lulamiseriwiki ku amukeriwa. Laha ku miyela ka ha ri ni nkoka.

A wu komberiwi ku pfumelelana. A wu komberiwi ku va xiphemu. U rhambiwa ku anakanya.

Loko xivumbeko xi twanana na wena, xi hundzuka xa wena. Loko xi nga twanani, a ku na lexi lahlekaka. Xivumbeko xi tshama xi ri kona.

MAHETELELO

Swiletelo swo Huma eka Sisiteme ya Vukandziyisi

Leyi a hi buku leyi lavaka vahlayi. Yi swi vula ku sukela eka layini yo sungula — naswona yi swi vula hi ntiyiso.

Leswi Ferdinando Frega a swi akaka eka Gillette The Exit Dossier a hi manifesto hi ndlela ya ntolovelo. I xitiviso xa xivumbeko: tsalwa leri sefaka ematshan'weni yo khorwisa, leri hlawulaka ematshan'weni yo kanganyisa. Eka ndhawu ya vukandziyisi leyi teleke hi tibuku leti endleriweke ku chavelela, ku hundzula ni ku khoma vahlayi, ntirho lowu wu endla leswi hambaneke. Wu tipaluxa kutani wu rindza.

Vuaki i bya vomu. Xiyenge xin'wana ni xin'wana xi tirha tanihi nyangwa — Muhlayi I Nyangwa, Leswi Phurojeke Leyi Yi Swi Alaka, Layini, Ku Huma I Xiyimo — naswona vuyelo lebyi

hlanganeke a hi njhekanjhekisano kambe i ntshikelelo. Muhlayi a nga kongomisiwi eka thesisi. Muhlayi u vekiwa endzeni ka xivumbeko kutani a siyiwa leswaku a boha loko a kota ku rhwala ntiko wa xona.

Matsalelo ma kongomile handle ko titimela. Frega u tsala hi swiphemu leswitsongo swo tiyisisa leswi hlengeletanaka ku fana ni ku tsema ka banga — xin'wana ni xin'wana xi basile, xin'wana ni xin'wana xi hetelela. A ku na mavulavulelo yo khavisa, a ku na ku tirhisa matitwelo, a ku na ku ringeta ku va xiphemu xa ndhavuko wun'wana ni wun'wana wa matsalwa lowu nga kona. Ku ala ku helerile naswona ku fana ku sukela eku sunguleni ku ya emakumu.

Layini i xiyenge lexi tsemaka ku enta swinene. Ku hambana exikarhi ka lava va tivaka leswaku va kota ku vanga khombo kambe va hlawula hi vutivi ku endla swin'wana, ni lava va tivitanaka lava lulameke leswaku va papalata ku hlawula nikatsongo — leyi a hi filosofi. I anatomi. Frega u thya vito ra vuaki bya mahanyelo lebyi matsalwa yo tala ma byi papalataka hi vomu, naswona u swi endla handle ko dyondzisa milawu ya mahanyelo, handle ko avanyisa, ni handle ka tintswalo.

Ku Tsandzeka A Ku Dyondzisi i xiphemu lexi hundzulaka swinene. Eka ndhavuko lowu endleke ku tsandzeka ku va nkhuvo wo kwetsima wa ku hundza, Frega u tshova ntsheketo lowu handle ko navela swa khale. Ku tsandzeka a ku tekeli tlhelo. Ku anakanyisisa hi kona ku cincacincaka. Ku hambana ku olova, i ka xivumbeko, naswona swa tika swinene ku ku kanetisa.

Ku tsana — loko swi boheka ku ku kuma — i matimba ya buku na wona: a yi tshiki nchumu. Vahlayi lava lavaka ku kongomisiwa, mintsheketo leyi nga ni masungulo ni makumu, kumbe ku tlhantlhiwa, a va nge swi kumi laha. Xivumbeko a xi korhami. Lexi i xiboho xa vomu, ku nga ri ku honisa. Kambe xi pimela ku fikelela ka buku eka lava se va lunghekeke ku yi amukela ntsena — leswi, hakunene, ku nga xona xikongomelo.

Gillette The Exit Dossier i tsalwa ra muxaka lowu kumekaka hi ku tika swinene: ri tiva hi ku kongoma leswaku i yini, ri ala ku va nchumu wun'wana, naswona a ri kombeli ku rivaleriwa eka xin'we xa swona.

Lava xi tivaka xivumbeko va ta nghena. Lava va nga xi tiviki va ta ya emahlweni. Vuyelo byimbirhi a byi languteriwile.

Vuxopaxopi bya Tafula ra Vukandziyisi — Naples-Post, 2026

Ferdinando Frega